

NARAVOSLOVNI DAN

GOZD – NAJVEČJI PROSTOR ZA UČENJE IN IGRANJE

Za učence 4. in 5. razreda

Pripravila: Tanja Košir, CŠOD Planica

MOJE NALOGE

- PREBEREM SI O GOZDNEM BONTONU
- PONOVIK KATERE DREVESNE VRSTE POZNAM
- PREBEREM KATERE NALOGE ME ČAKAJO V GOZDU
- PO OPRAVLJENI NALOGI KONČNI REZULTAT FOTOGRAFIRAM IN FOTOGRAFIJE POŠLJEM UČITELJU

GOZDNI BONTON

ČENTER ŠOLSKIH IN
OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

skrbno z gozdom

Gozdno cvetje, gobe, plodovi in mah so nujni za življenje gozda, zato je nabiranje omejeno s predpisi. Ne uničuj rastja, gob, mahu. Okrasna drevesca za praznike kupujmo na trgu in pazimo, da bodo opremljena s plombo – nalepko, kot določa predpis.

Ogenj uniči drevesa, druge rastline in živalski svet, zato je v gozdu prepovedano kuriti.

skrbno z gozdom

Majhna in velika drevesa ter grmi so živa bitja, zato jih spoštuj in ne poškoduj.

Smeti in odpadki ne spadajo v gozd. Pospravi jih za seboj in odnesi v smetnjak oziroma na urejeno odlagališče.

skrbno
z gozdom

C Š O D

ŠKOLNO Z GIZLOM

Peš poti v gozdu nas vodijo in nam odstirajo zanimivosti iz zakladnice narave. Uporabljaljaj jih in ne hodi po brezpotjih. Kažipote, oznake, ograje, mostove, klopi in druge naprave ohrani nepoškodovane za vse obiskovalce gozda.

Vožnja je v gozdu dovoljena le po cestah, če poseben znak tega ne prepoveduje. Ne parkiraj vozila kjer koli ampak vprašaj za dovoljenje lastnika zemljišča.

ŠKOLNO Z GIZLOM

Gozdne živali so zelo plašne in se pred človekom umaknejo. Ne vznemirjaj jih s hrupom. Psa vodi na vrvici.

Voda je dragocena. Gozd jo čisti, zadržuje in nam jo pomaga ohranjati pitno. Sodeluj pri tem tudi ti, in ne spuščaj v vodo ali gozdna tla škodljivih snovi.

ŠKOLNO Z GIZLOM

Lepota pokrajine, možnosti za gibanje in dejavnosti, blagodejni vpliv na okolje in les so dobrine gozda, ki bi se jih prav zavedli šele, ko gozda in njegovega dobrodejnega delovanja v našem okolju ne bi bilo več. S to zgibanko želimo gozdarji opozoriti obiskovalce na primerno obnašanje v gozdu, na spoštovanje in občudovanje njegovih lepot in skrivnosti.

Bodi prijatelj/ica gozdu. Opazuj in spoznavaj ga z vsemi čutili. Upoštevaj tudi druga navodila za primerno obnašanje v naravi, ki jih vidiš na informativnih tablah na gozdnih učnih in drugih tematskih poteh, v zavarovanih območjih ali ti jih povedo gozdarji.

Upoštevaj tudi naslednje predpise:

Zakon o gozdovih (Ur. list RS številka 30/93 s spr. in dop.), Pravilnik o varstvu gozdov (Ur. list RS številka 92/2000, Uredba o varstvu samoniklih gliv (Ur. list RS številka 57/98), Uredba o prepovedi vožnje v naravnem okolju (Ur. list RS številka 16/95 s spr. in dop.), Zakon o ohranjanju narave (Ur. list RS številka 96/2004), Zakon o divjadi in lovstvu (ur. list RS številka 16/2004, 35. člen).

Naj bo gozd ob tvojem odhodu takšen, kot je bil ob tvojem prihodu.

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

• Inštitut Zveza gozdarstva Slovenije • Družilnica: Sreča Lavrič in sodelavnice
• Izdajatelj in oblikovatelj: Matjaž Mežnar, Srečo Ajdič • Tisk: Tiskarna Ljubljana • 2005

KATERA DREVESA NAJDEMO V GOZDU

- bor
- bukev
- divji kostanj
- lipa
- hrast
- javor
- macesen
- smreka
- jelka
- gaber
- jesen
- oreh

(drevesa so zapisana po slikovnem
zaporedju od leve proti desni)

NAVADNA SMREKA PICEA ABIES

Smreka je najbolj razširjena drevesna vrsta pri nas. Nekoč je poraščala samo hladnejše predele, v 19. stoletju pa so jo začeli množično saditi zaradi izkoriščanja njenega lesa. Ta je mehak in prožen, zato se med drugim uporablja za izdelavo pohištva, v gradbeništvu in papirni industriji. Smreka je priljubljena tudi kot božično drevo, čeprav pri nas ta vloga tradicionalno pripada jelki. V domači lekarni prav tako ne sme manjkati sirup iz smrekovih vršičkov, ki pomirja kašelj.

ZIMZELENA RASTLINA

PODATKI

Višina: 18–40 m

Lega: splošna razširjenost; gozd, parki, nasadi

Cvetenje: maj

Zorenje sadežev: september–november

Odpadanje listov: zimzeleni

Ženski cvetovi so rdečkasto rjavi in postopoma temnijo.

Zrel semenski storž (plod) je dolg do 17 cm in ima veliko majhnih semen.

Majhni moški storži (cvetovi) rastejo ob vrhu poganjkov.

Rdečkasti moški storži postanejo rumeni, ko se razvije pelod.

gruba luska površina

Kratke toge iglice rastejo v spiralnem vzorcu.

NAVADNI MACESEN LARIX DECIDUA

Macesen je visoko ravno drevo in kot ena redkih vrst iglavcev jeseni odvrže iglice. Ta hitro rastoča drevesa imajo kakovosten les, zato jih tudi načrtno vzgajajo. Prebivalci Sibirije so verjeli, da je moški nastal iz macesna, ženska pa iz jelke. Zeliščarji iz notranje skorje macesna pripravljajo šibak čaj za pomoč pri želodčnih težavah in astmi.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

Višina: 12–30 m

Lega: splošna razširjenost; gozd, parki, vrtovi, nasadi

Cvetenje: marec/april

Zorenje sadežev: september

Odpadanje listov:
oktober/november

Iglice rastejo
v šopih.

rdečkasto
rjava skorja

mlade
iglice

Semenski storž (plod) se
odpre in sprosti semena.

do 3 cm
dolge
iglice

Moški cvetovi
so mehki rumeni
storži.

Ženski cvetovi
so rožnato rdeči.

RDEČI BOR PINUS SYLVESTRIS

Ta odporni iglavec prenese tako močno sonce in suše kot tudi zmrzal, zato je razširjen vse od Španije do Sibirije in sodi med prve vrste, ki se pojavijo na uničenih območjih. Rdeči bor zraste visoko in njegov les je zelo trpežen, zato je odličen za izdelavo stebrov in tramov; na splošno je uporaben v gradbeništvu in mizarstvu. Včasih so verjeli, da je s storži mogoče napovedati vreme – če se odprejo, je zrak suh, zato ni pričakovati dežja.

ZIMZELENA RASTLINA

PODATKI

Višina: 12–36 m

Leg: splošna razširjenost; gozd, nasadi

Cvetenje: april

Zorenje sadežev: april

Odpadanje listov: zimzeleni

Semenski storž (plod), ki je sprva zelen, zori dve leti.

Rdeči ženski cvetovi rastejo v parih.

Zreli storži so lesnati in v dolžino merijo do 7 cm.

Dolge ozke iglice v dolžino zrastejo do 8 cm.

Iglice rastejo v parih.

Majhni moški storži (cvetovi) rastejo v skupinah.

BUKEV FAGUS SYLVATICA

V naših krajih je bukev eden najbolj razširjenih listavcev, znana je celo kot mati naših gozdov. Že od rimskih časov se njen les uporablja za kurjavo, bukovina pa je zaradi svoje rožnato oranžne barve že od nekdaj tudi priljubljen material za izdelavo pohištva. Oreške bukve (žir) so nekoč uporabljali za krmljenje živali.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

Višina: 10–35 m

Lega: splošna razširjenost; gozd, ilovnata ali peščena tla

Cvetenje: april/maj

Zorenje sadežev: september–november

Odpadanje listov: november–april

koničast zelen ženski cvet na kratkem peclju

Moški cvet visi z dolgega peclja.

podolgovati brsti

En ali dva oreška sta nameščena v štiridelni skledici z mehкими bodicami, ki se imenuje bukviča (plod).

Blešččeče rjav triob orešek se imenuje žir.

zašiljena konica

blešččeča temno zelena površina

LIPA TILIA X EUROPAEA (VULGARIS)

To razširjeno drevo je zlahka prepoznavno, saj je njegovo listje prekrito z lepljivo snovjo, imenovano medena rosa ali mana. Listne uši, drobne žuželke, sesajo drevesni sok in proizvajajo mazo. Nanjo se lepi umazanija, zato je do jeseni listje lipe povsem lepljivo in umazano, prav tako pa tudi avtomobili, parkirani pod drevesom. Čebelarji pogosto postavijo panje v bližino lip, da bi čebele naredile lipov med.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

Višina: 20–40 m
 Lega: splošna razširjenost; gozd, parki, vrtovi, ulice
 Cvetenje: junij/julij
 Zorenje sadežev: september
 Odpadanje listov: oktober–november

rdeč
brst

Skupine dišečih majhnih rumenih cvetov s petimi venčnimi listi visijo na dolgih pecljih.

Podolgovat ovršni list plodu omogoča, da leti v vetru.

majhni trdi okrogli plodovi

Poglejte spodnjo površino lista: če ima v pazduhah žil (kjer se žile razcepljajo) majhne čope rdeče rjavih dlačic, gre morda za lipovec (imenovan tudi majhnolistna lipa).

5–10 cm dolg list z zašiljeno konico

skoraj srčasta oblika lista s šopki dlačic na spodnji površini

BELI JAVOR *ACER PSEUDOPLATANUS*

Beli javorji, imenovani tudi gorski javorji, jeseni proizvedejo na tisoče plodov s krilci, nameščenimi v obliki črke V. Ti krilati plodovi se v zraku vrtijo kot rotor helikopterja; tako so oblikovani zato, da pristanejo čim dlje od drevesa. Beli javor je pri nas zelo razširjen, še posebej priljubljen pa je pri čebelarjih, saj je javorjev med zelo okusen. Pogosto ga sadijo tudi v mestih, saj mu zimsko soljenje ne škodi.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

Višina: 16–35 m

Lega: splošna razširjenost; gozd, živa meja, gore, mesta

Cvetenje: april/maj

Zorenje sadežev: september

Odpadanje listov: oktober/november

Zeleni brsti rastejo v nasprotno nameščenih parih.

Rumeno zeleni cvetovi visijo v grozdastem socvetju.

Vsak cvet ima pet venčnih listov.

do 15 cm dolg list s petimi krpami ali roglji

Zelen krilat plod z zorenjem porjavi.

Vsak plod vsebuje dve semeni.

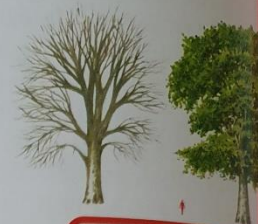
Pecelj je pogosto rdeč.

VELIKI JESEN FRAXINUS EXCELSIOR

Mogočni veliki jesen je eno najvišjih listopadnih dreves v Evropi in je razširjen tudi v naših krajih. V skandinavski mitologiji velja za drevo življenja, v angleški folklori pa napoveduje vreme – če se popki hrasta odprejo pred jesenovimi, naj bi bilo poletje suho, če pa se najprej odprejo popki jesena, prihaja deževno poletje. Po starem verovanju naj bi jesen tudi zagotavljal zaščito pred črno magijo in čarovništvom.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

Višina: 15–30 m
 Lega: splošna razširjenost; gozd, živa meja, pobočja
 Cvetenje: april
 Zorenje sadežev: junij
 Odpadanje listov: september/oktober

Krilati plodovi visijo v skupinah.

Nekateri plodovi se čez zimo obdržijo na drevesu, tudi ko listje že odpade.

3–6 parov lističev z enim lističem na vrhu

nazobčan rob

črn brst

vijoličasta socvetja

Cvetovi se pojavijo pred listi.

NAVADNA BREZA BETULA PENDULA

Veličastna breza s srebrnkastim lubjem in bleščeče zelenimi listi marsikje velja za »kraljico gozda«. Uspeva predvsem v severnem in zmernem podnebnem pasu, kjer je bila eno od prvih dreves, ki so začela rasti po koncu ledene dobe pred približno 10.000 leti. Sodi med pionirske vrste – je med prvimi rastlinami, ki poselijo novo območje. Navadna breza proizvede ogromno semen, do milijon na leto. Zaradi barve lubja je zlahka prepoznavna, tudi pozimi.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

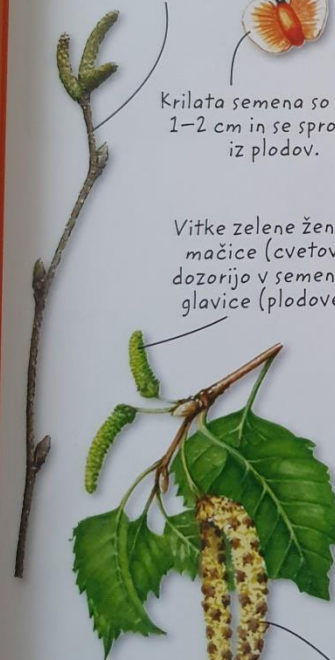
- Višina: 18–25 m
- Lega: splošna razširjenost; gozd, grmišče
- Cvetenje: april–maj
- Zorenje sadežev: junij
- Odpadanje listov: november

rjava veja z majhnimi izboklinami ali bradavicami

Krilata semena so dolga 1–2 cm in se sprostijo iz plodov.

Vitke zelene ženske mačice (cvetovi) dozoriijo v semenske glavice (plodove).

Moške mačice so dolge, povešene in rumene.

dvojno nazobčan rob

NAVADNA LESKA CORYLUS AVELLANA

Ko mačice leske postanejo rumene, je to znak prihajajoče pomladi, ko pa veverice začnejo zbirati lešnike, je za vogalom zima. Leske niso samo vir hrane za številne divje živali, dajejo jim tudi dom in zatočišče. Kjer se leska množično naseli, tvori neprehodne sestoje.

LISTOPADNA RASTLINA

PODATKI

- Višina: 12–15 m
- Lega: splošna razširjenost; gozd, grmišče, živa meja
- Cvetenje: februar
- Zorenje sadežev: avgust/september
- Odpadanje listov: november

Plod je gladek, trd okrogel orešek.

Orešek tiči v zeleni ali rjavi listnati ovojnici, ki ji pravimo tudi srajčka.

nazobčan rob, rahlo dlakav

trde dlačice in majhni ovalni brsti

Ženski cvetovi so videti kot popki z rdečimi čopki.

dolge povešene moške mačice (cvetovi)

kratek pecelj

MOJE NALOGE V GOZDU

1. SPREHOD SKOZI GOZD

V tišini se sprehodi skozi gozd in opazuj z vsemi čutili. Za trenutek se ustavi, se ne premikaj in samo opazuj.

Zapiši kaj vse si videl, slišal, vonjal...

Svoj zapis opazovanja fotografiraj in fotografijo pošlji učitelju po e-pošti ali MMS.

2. POIŠČI IN POIMENUJ

V gozdu poišči vsaj 4 drevesne vrste. Fotografiraj vejico drevesa in poimenuj drevesno vrsto.

Učitelju pošlji fotografije po e-pošti ali MMS in zraven vsake fotografije napiši katera drevesna vrsta je to.

3. OPAZUJ IN POIŠČI

Nekdo naj ti na tla postavi 6 predmetov iz narave (npr. storž, cvetlica, vejica macesna, lišaj, mah, list ciklame) in jih prekrije z rutko ali s kosom oblačila. Imaš 30 sekund, da pogledaš predmete, nato se predmeti ponovno prekrijejo z rutko. V gozdu poiščeš enake predmete in jih postaviš zraven ter preveriš koliko si bil uspešen.

Učitelju pošlji fotografijo igre po e-pošti ali MMS.

Zraven slike napiši katere predmete si izbral (kaj je kaj).

4. IGRA 3 V VRSTO

Na tla postaviš štiri palice, tako da dobiš mrežo. Če bosta igralca dva, si eden poišče 3 enake storže, drugi pa 3 kamne. Z določene razdalje stečeta oba hkrati in v postavljeno mrežo postaviš svoj predmet. Stečeta nazaj do črte, vzameta nov predmet (storž, drugi kamen) ter stečeta zopet do mreže in postaviš storž oziroma kamen... Če kljub temu, da sta postavila že vse tri storže oziroma kamne, še vedno nima nihče tri v vrsto zopet stečeta do črte in nato nazaj do mreže in si prestaviš storž oziroma kamen v prazen kvadrater ter tako poskušata dobiti tri v vrsto.

Učitelju pošlji fotografijo ali posnetek igre po e-pošti ali MMS.

5. PORTRET IZ NARAVNIH MATERIALOV

Iz naravnega materiala, katerega najdeš v gozdu, izdelaj portret osebe katera je s teboj v gozdu.

Učitelju pošlji fotografijo portreta po e-pošti ali MMS.

6. ZGRADI BIVAK

V gozdu zgradi bivak. Bivak naj bo dovolj velik, da se boš vanj lahko skrila. Najlažje je, če začneš graditi pri kakšni večji skali ali drevesu, saj imaš tako eno stran bivaka že praktično narejeno. V gozdu po tleh naberi suhe veje. Graditi začneš najprej z debelejšimi vejami, s katerimi si narediš ogrodje, nato pa čez daješ manjše veje. Za kritino je najbolje uporabiti smrekove veje z iglicami, saj tako bivak ostane v notranjosti suh.

Učitelju pošlji fotografijo bivaka po e-pošti ali MMS.

ČE SI NAREDIL VSEH PET NALOG IN POSLAL UČITELJU FOTOGRAFIJE, SI
USPEŠNO OPRAVIL NARAVOSLOVNI DAN.

SEDAJ PA SAMO ŠE UŽIVAJ V GOZDU, PA ŠE KDAJ SE VRNI 😊.

